

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
 Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій
 Кафедра соціальних технологій

УЗГОДЖЕНО

Декан
роботи

_____ Н. Ладогубець
 «__» _____ 2021 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної

_____ А. Полухін
 «__» _____ 2021 р.

Система менеджменту якості

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Психологія особистості»

Освітньо-професійна програма: «Соціальна робота»

Галузь знань: 23 "Соціальна робота"

Спеціальність: 231 "Соціальна робота"

Форма навчання	Семестр	Усього (годин/кредитів ECTS)	ЛКЦ	ПРЗ	ЛЗ	СРС	ДЗ / РГР / К.р	КР / КП	Форма сем. контролю
Денна:	3, 4	270/9,0	68	68	-	134		КР - 4 с.	диф. залік - 3 с., екзамен - 4 с.
Заочна	3, 4, 5	270/9,0	14	16	-	240	1 к.р - 4,5 с	КР - 5 с.	диф. залік - 4 с., екзамен - 5 с.

Індекс НБ-8-231/21-2.1.13

Індекс НБ-8-231з/21-2.1.13

СМЯ НАУ РП 12.01.13 -01-2021

Робочу програму навчальної дисципліни "Психологія особистості" розроблено на основі освітньо-професійної програми «Соціальна робота», навчальних та робочих навчальних планів № НБ-8-231/21, № РБ-8-231/21 та № НБ-8-231з/21, № РБ-8-231з/21 підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня "Бакалавр" за спеціальністю 231 "Соціальна робота" та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробила

доцент кафедри

соціальних технологій _____

О.Котикова

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри освітньо-професійної програми «Соціальна робота», спеціальності 231 "Соціальна робота" – кафедри соціальних технологій, протокол № 7 від "11" ____ 05 ____ 2021 р.

Гарант освітньо-професійної програми _____ І.Тімкін

Завідувач кафедри _____ О. Котикова

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради Факультету лінгвістики та соціальних комунікацій, протокол № _____ від " _____ " _____ 2021 р.

Голова НМРР _____ А. Кокарева

Рівень документа – 3б

Плановий термін між ревізіями – 1 рік

Контрольний примірник

ЗМІСТ

сторінка

Вступ	4
1. Пояснювальна записка	4
.....	5
1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни.....	5
1.2. Результати навчання. які дає можливість досягти навчальна дисципліна	6
1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна.....	6
1.4. Міждисциплінарні зв'язки	6
2. Програма навчальної дисципліни	6
2.1. Зміст навчальної дисципліни.....	1
2.2 Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля.....	4
2.3. Тематичний план.....	1
2.4. Завдання на контрольну (домашню) роботу (ЗФН).....	5
2.5. Перелік питань для підготовки до підсумкової контрольної роботи.....	5
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	1
3.1 Методи навчання	8
3.2.Рекомендована література (базова і допоміжна).....	1
3.3.Інформаційні ресурси в Інтернет.....	9
4. Рейтингова система оцінювання набутих студентом знань та вмінь	2
	1
	2
	2

1. ВСТУП

Робоча програма (РП) навчальної дисципліни «Психологія особистості» розроблено на основі «Методичних рекомендацій до розроблення і оформлення робочої програми навчальної дисципліни денної та заочної форм навчання», затверджених наказом ректора від 29.04.2021 №249/од, та відповідних нормативних документів.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни.

Даний курс має теоретичну і практичну спрямованість. Професійна діяльність соціального працівника належить до кола професій «людина-людина», отже виконання таких професійних функцій, як діагностування психологічних проблем клієнта, надання йому психологічної підтримки та допомоги передбачає наявність психологічної компетентності, зумовленої знаннями, навичками, уміннями, особистісними якостями, формуванню яких сприяє дисципліна «Психологія особистості». Не менш важливим завданням дисципліни є спонукання студентів до самопізнання та саморозвитку, самокорекції особистісних особливостей.

Метою викладання дисципліни є розкриття сучасних теорій особистості, методів її дослідження, вироблення вмінь діагностувати, аналізувати власні особистісні особливості та психологічні особливості клієнта.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- вивчення теорій особистості;
- вивчення психічних властивостей і взаємин особистості;
- вивчення індивідуальних особливостей і відмінностей;
- дослідження міжособистісних зв'язків, статусу і ролей особистості в різних спільнотах;
- вивчення суб'єкта суспільної поведінки і конкретних видів діяльності.

1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- основні поняття та напрямки розвитку персонології;
- об'єкт, предмет, завдання та методи дослідження особистості;
- підходи до розуміння особистості та рушійних сил її розвитку;
- структурні характеристики особистості;
- методи психологічного вивчення особистості;
- методи психологічного впливу на особистість.

Вміти:

- застосовувати на практиці отримані теоретичні знання;
- відбирати психологічні методи діагностування особистісних особливостей;

- використовувати методи психологічного впливу на особистість з метою надання психологічної допомоги різним клієнтам.

1. **Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна**

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути наступні **компетентності** :

- здатність визначати базові поняття, об'єкт, предмет, завдання дисципліни та методи дослідження психічного стану людини.
- здатність застосовувати на практиці отримані теоретичні знання; відбирати психологічні методи діагностування психічного стану особистості та визначення доцільних методів втручання задля корекції особистісного розвитку.

1. **Міждисциплінарні зв'язки.**

Дана дисципліна базується на знаннях таких дисциплін, як «Загальна психологія», «Основи анатомії та фізіології людини» та є базою для вивчення подальших дисциплін, а саме: «Соціальна психіатрія і наркологія», «Соціальна робота з людьми з особливими потребами».

•

1. **ПРОГРАМА навчальної дисципліни**

2.1. **Зміст навчальної дисципліни.**

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з двох навчальних модулів, а саме:

- навчального модуля **№1 «Теорії особистості в зарубіжній та вітчизняній психології»**,

- навчального модуля **№2 «Психологічні характеристики особистості»**, кожен з яких є логічною завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

Окремим **третім модулем** є курсова робота (КР), яка виконується у 4 та 5 семестрах (денна та заочна форми навчання). КР є важливою складовою закріплення та поглиблення теоретичних та практичних знань та вмінь, набутих студентом у процесі засвоєння навчального матеріалу дисципліни.

2.2. **Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля.**

Модуль №1 «Теорії особистості в зарубіжній та вітчизняній психології».

Інтегровані вимоги Модуля №1:

У результаті засвоєння навчального матеріалу навчального модуля №1 «Теорії особистості в зарубіжній та вітчизняній психології» студент повинен:

Знати:

- основні поняття та напрямки розвитку персонології;
- об'єкт, предмет, завдання та методи дослідження особистості;
- підходи до розуміння особистості та рушійних сил її розвитку.

Вміти:

- застосовувати на практиці отримані теоретичні знання;
- відбирати психологічні методи діагностування особистісних особливостей;
- використовувати методи психологічного впливу на особистість з метою надання психологічної допомоги різним клієнтам.

Тема 1. Психологія особистості як наука.

Об'єкт, предмет, завдання, методологічні засади та функції психології особистості. Психологія особистості в системі наук. Категоріальний апарат психології особистості. Мета і завдання психології особистості в системі знань про особистість. Співвідношення понять «людина», «індивід», «особистість», «суб'єкт діяльності», «індивідуальність». Багатомірність, багатогранність та неоднозначність як характеристики особистості. Персонологія як наука про особистість. Характеристики особистості в різних класифікаціях.

Тема 2. Розвиток особистості.

Основні напрями в дослідженні розвитку особистості. Розуміння поняття «розвиток» різними дослідниками (А.Маслоу, В.С.Мерлін, Л.С.Виготський, Л.І.Анциферова, К.Обуховський). Підходи до розуміння рушійних сил у розвитку особистості – принцип прагнення до рівноваги (психоаналіз, когнітивна психологія, необігевіоризм) та принцип прагнення до напруження (концепції гуманістичної та екзистенціальної психології). Погляди вчених на періодизацію в розвитку особистості (Г.Олпорт, Р.Кеттелл, К.Роджерс, З.Фройд, Е.Еріксон, Ф.Піаже, Б.Г.Ананьєв, О.М.Леонтьєв, Дж.Роттер, А.Бандура).

Процес соціалізації особистості. Зрілість особистості. Процес виховання особистості. Поняття «Я». Самосвідомість особистості.

Тема 3. Теорії особистості в зарубіжній психології.

Підходи до класифікацій теорій особистості за Б.В.Зейгарнік, Р.С.Немовим, О.О.Бодальовим, Л.Хьеллом та Д.Зіглером. Концепція особистості В. Джемса. Внесок В.Джемса у розвиток дослідження самосвідомості, самооцінки та рівня домагань. Розуміння В.Джемсом поняття «свідомість». Основні погляди В.Джемса на теорію особистості. Складові елементи особистості за В.Джемсом. Фізична особистість. Соціальна особистість. Духовна особистість. Внесок В.Джемса в теорію особистості.

Тема 4. Психодинамічний підхід до вивчення особистості.

Психоаналітична теорія З.Фрейда. Рушійні сили в розвитку особистості за З.Фройдом. Трикомпонентна структура особистості, запропонована З.Фройдом. Характеристика ІД (Воно). Характеристика ЕГО (Я). Характеристика СУПЕР ЕГО (НАД-Я). Стадії психосексуального розвитку особистості за З.Фройдом. Відповідність стадіям розвитку тих чи інших механізмів психічного захисту.

Тема 5. Аналітична психологія К.Г.Юнга.

Три рівня психіки за К.Г.Юнгом: свідомість, особисте несвідоме, колективне несвідоме. Поняття «Я» за К.Г.Юнгом. Юнганський підхід до класифікації особистісних типів. Екстраверсія та інтроверсія як два типи спрямованості, що лежать в основі типології К.Г.Юнга. Архетипи. Процес індивідуалізації особистості. Прикладні аспекти теорії К.Г.Юнга та їх розвиток з метою діагностики належності особистості до певного психотипу.

Тема 6. Індивідуальна психологія А.Адлера.

Структура особистості за А.Адлером. Прагнення створити теорію особистості, метою якої виступало надання допомоги людям в розумінні себе та інших. Принципи теорії А.Адлера: індивідуум як цілісність, яка самоузгоджується; людське життя як динамічне прагнення до вивищення; індивідуум як творча сутність, яка самовизначається; соціальна належність індивідуума. Поняття «стиль життя». Прагнення особистості до вивищення (рос. - превосходства) як основна детермінанта в розвитку особистості. Типи настановлення (рос. - установок) за А.Адлером, що відповідають певному стилю життя: управляючий стиль, отримуючий стиль, уникаючий стиль, соціально-корисний стиль.

Тема 7. Неофройдизм у концепції К.Горні та Г.Саллівена.

Почуття занепокоєння як основа сутності людини за К.Горні. Базальна тривога людини як спонукання до безпеки. Дві тенденції, які управляють людиною: прагнення до безпеки та прагнення до задоволення своїх бажань. Причини появи невротичного конфлікту. Стратегії (способи) поведінки за К.Горні: «невротичне прагнення до любові» як засобу забезпечення безпеки у житті; «невротичне прагнення до влади» що пояснюється не об'єктивними причинами, а страхом і ворожнечею до людей; прагнення до ізоляції від інших людей; визнання своєї безпорадності («невротична покірність»). Типи невротичної особистості за К.Горні. Шляхи подолання невротизації. Спільне та відмінне у теоріях З.Фрейда та К.Горні. Основні механізми розвитку особистості за Г.Саллівенем: потреба в ніжності, ласці, пестощах; потреба уникнути тривоги. Розуміння особистості як «Я-системи» за Г.Саллівенем. Розуміння психологічного захисту в Г.Саллівена. Специфіка розуміння функції мовлення. Суперечності в теорії Г.Саллівена. Спільне та відмінне в теоріях З.Фрейда та Г.Саллівена.

Тема 8. Біологічний (типологічний) підхід до дослідження особистості.

Залежність психічних особливостей від типу будови тіла - основна ідея конституційної типології Е.Кречмера та В.Шелдона. Типологія Е.Кречмера. Розуміння поняття «тип» за Е.Кречмером. Лептосоматик, пікнік, атлетик та диспластик, їх характеристики. Концепція темпераменту за В.Шелдоном. Ендоморфний, екторморфний та мезоморфний типи. Недооцінка ролі середовища та соціальних умов у формуванні психічних властивостей людини в біологічних підходах до розуміння особистості.

Тема 9. Теорії особистісних рис.

Диспозиціональний напрям у вивченні особистості. Г.Олпорт – автор теорії, в основі якої лежать ідеї теорії рис та унікальності кожної людини. Риси (трайти) як механізм розвитку особистості за Г.Олпортом. Поняття пропріуму. Ідентичність особистості. Поняття функціональної автономії. Співвідношення понять «особистість» та «характер», «темперамент» за Г.Олпортом. Ідеї Г.Олпорта у

поглядах С.Р.Мадді. Поняття «активація», «високоактивована особистість», «низькоактивована особистість» за С.Р.Мадді. Теоретики факторного аналізу Р.Кеттелл та Г.Айзенк та розбіжності у їх поглядах на кількість факторів, що утворюють модель особистості. Переваги та недоліки дослідження особистості в руслі теорії рис.

Тема 10. Теорія поля К.Левіна.

Інтрапсихологічний підхід до розуміння рушійних сил в розвитку особистості. Основні характеристики «теорії психологічного поля» К.Левіна. Тлумачення життєвого простору людини. Зовнішні та внутрішні фактори. Вольова поведінка людини, яка дозволяє їй «стати над полем». Поняття часової перспективи. Рівень домагань та афект неадекватності як внесок К.Левіна в розвиток психології особистості.

Тема 11. Теорія ролей Д.Міда

Виникнення теорії ролей як полеміка з поглядами бігевіористів. Розуміння людини як моделі тих міжособистісних стосунків, які найчастіше повторюються в житті. Поняття про роль особистості. Значення досвіду соціальної взаємодії в розвитку системи ролей особистості. Розуміння рольової сутності людини у Д.Міда та його послідовника М.Куна. Значення поняття «очікування» в теорії ролей.

Тема 12. Теорія відчуження Е.Фромма.

Доповнення ідей неофройдизму соціальними, політичними, релігійними та економічними детермінантами в теорії Е.Фромма. Розуміння особистості як сукупності успадкованих і набутих психічних властивостей, які є характерними для окремо взятого індивіда, які роблять його неповторним та унікальним. Поняття свободи та відчуження в творах Е.Фромма. Способи подолання відчуження. Типи орієнтацій особистості за Е.Фроммом: рецептивна орієнтація, експлуатуюча орієнтація, накопичуючи орієнтація, ринкова орієнтація, продуктивна орієнтація та їх характеристики.

Тема 13. Епігенетична теорія Е.Еріксона

Теорія епігенезу. Поняття «ідентичності» особистості та його параметри: центрованість людини на самій собі, ототожнення із соціальною групою, оточенням, визначення цінності людини, її соціальної ролі. Поняття кризи розвитку та періодизація розвитку особистості, яка складається із семи стадій. Функція «Его» в формуванні ідентичності.

Тема 14. А.Маслоу та його теорія самоактуалізації особистості.

Ієрархія потреб А.Маслоу: фізіологічні потреби, потреба у безпеці, потреба у захисті, потреба в істині, добрі й справедливості. Потреба в самоактуалізації як результат реалізації прагнення до самовдосконалення. Самоактуалізація як процес постійного розвитку і реалізації своїх можливостей. Вплив здібностей на розвиток особистості.

Тема 15. Теорія особистісного зростання К.Роджерса

Мета клієнтоцентрованої терапії. Три складових елементи в людині, які виокремлював К.Роджерс: організм з його основними процесами; феноменологічне поле (сукупність усіх переживань людини); самість (self) – та частина феноменологічного поля, яка усвідомлюється як Я (поняття, близьке до пропріуму в Г.Олпорта). Теорія самооцінки як головний конструкт у

гуманістичній теорії особистості К.Роджерса. Роль конфліктів у формуванні самооцінок. Гнучкість в оцінці самого себе – умова психічної цілісності індивіда. Внутрішня психологічна структура особистості – предмет емпіричного дослідження К.Роджерса.

Тема 16. Теорія особистості в екзистенціальній психології

Поняття екзистенції. Витоки екзистенціальної психології. Екзистенціальна психологія як наука про те, як людська доля залежить від ставлення людини до життя і смерті, до сенсу свого життя. Воля та автентичність як ключові поняття екзистенціальної психології. В.Франкл як представник логотерапії та екзистенціального аналізу. Досвід існування в екстремальних умовах (ув'язнення у концтаборі) та його вплив на екзистенціальну психологію В.Франкла. Поняття екзистенціального вакууму як переживання людиною відсутності сенсу життя. Екзистенціальний підхід в терапії Дж.Бюдженала. Внесок Р.Мейя в розвиток ідей екзистенціальної психології.

Тема 17. Вітчизняні психологи про структуру особистості

Ленінградська школа. Концепція «людиназнавства» Б.Г.Ананьєва. Психологія ставлень В.М.Мясищева. В.С.Мерлін.

Московська школа. Культурно-історична теорія В.С.Виготського. Особистість у теорії діяльності О.М.Леонт'єва. Особистість у теорії С.Л.Рубінштейна. Особистість у теорії Б.С.Братуся

Київська школа. Концепція особистості Г.С.Костюка. Українська персонологія на сучасному етапі.

Модуль №2 «Психологічні характеристики особистості».

Інтегровані вимоги Модуля №2:

У результаті засвоєння навчального матеріалу навчального модуля №2 «Психологічні характеристики особистості» студент повинен:

Знати:

- структурні характеристики особистості.
- методи психологічного вивчення особистості;
- методи психологічного впливу на особистість.

Вміти:

- застосовувати на практиці отримані теоретичні знання;
- відбирати психологічні методи діагностування особистісних особливостей;
- використовувати методи психологічного впливу на особистість з метою надання психологічної допомоги різним клієнтам.

Тема 1. Зовнішній світ особистості. Характер.

Характер як психічна властивість особистості. Темперамент як біологічна основа характеру. Ставлення як прояв характеру. Характер як система рис розумових, емоційних, вольових. Поняття про акцентуовану особистість та акцентуації темпераменту та характеру за К.Леонгардом. Демонстративний, педантичний, тривожний, застрягливий, гіпертимний, дистимний, циклотимний, збудливий, емотивний, екзальтований типи акцентуацій. Прогностичний потенціал

тесту Г. Шмішека.

Тема 2. Зовнішній світ особистості. Здібності.

Тлумачення поняття «здібності» у дослідженнях зарубіжних та вітчизняних вчених (Платон, Ф.Бекон, Ф.Гальтон, Ф.Галль, С.Л.Рубінштейн, Б.М.Теплов, К.К.Платонов, В.М.Мясищев та ін.). Здібність як властивість або сукупність властивостей особистості, які впливають на ефективність діяльності. Зв'язок задатків, схильностей та здібностей. Види здібностей – загальні та спеціальні. Здібності репродуктивні та творчі. Обдарованість як якісно своєрідне поєднання здібностей людини, що забезпечує успішність виконання певної діяльності та її види – загальна, спеціальна, творча. Талант та геніальність як прояви творчої обдарованості. Типи інтелектуально обдарованих людей за М.О.Холодною. Інтелект в структурі здібностей. Структура інтелекту. Види інтелекту.

Тема 3. Зовнішній світ особистості. Ролі.

Позиція, статус, роль людини в групі. Експектації як система очікувань або вимог стосовно соціальних ролей, які виступають як соціальні санкції, що впорядковують систему стосунків і взаємодію в групі. Співвідношення статусу особистості та ролі особистості. Роль як сукупність норм поведінки, а також власне поведінка особистості, яка реалізує ці норми в системі міжособистісних стосунків; соціальна функція особистості. Ролі міжособистісні та соціальні. Ролі приписані і досягнуті. Ролі специфічні і дифузні. Ролі конвенціональні та неформальні. Е.Берн та його теорія его-станів.

Тема 4. Внутрішній світ особистості. Мотиваційна сфера особистості.

Поняття мотиву поведінки. Структура мотиву. Ієрархія мотивів за А.Маслоу. Види мотивів. Різні тлумачення мотивації. Мотивація зовнішньо організована та внутрішньо організована. Характеристики особистості, спричинені цими двома видами мотивації: навіюваність, конформність, негативізм, азартність. Агресія та агресивність особистості. Мотивація, джерелом якої виступає власне процес. Інструментальна мотивація. Мотивація, спричинена зовнішньою концепцією Я. Мотивація, спричинена внутрішньою концепцією Я. Мотивація інтерналізації мети.

Тема 5. Потреби особистості.

Потреби як основа мотиваційної сфери. Потреба як нужда, залежність, відношення (ставлення), стан, динамічний стан в тлумаченнях різних науковців-психологів. Біологічні, соціальні та ідеальні потреби за П.В.Симоновим. Співвідношення потреби і мотиву. Ієрархія потреб за А.Маслоу. Класифікація потреб за Е.Фроммом.

Тема 6. Відношення (стосунки) особистості. Настановлення, атитюди, диспозиції особистості.

Стосунки людини як свідомий, вибірковий, заснований на досвіді психологічний зв'язок її з різними сторонами об'єктивної дійсності, що виражається в її діях, реакціях, переживаннях. Психологічне ставлення, стосунки, особисті стосунки, самоставлення як форми прояву ставлень. Поняття про установку (Д.М.Узнадзе) (настановлення). Атитюд як психологічне переживання індивідом цінності, значення, сенсу соціального об'єкта. Диспозиція як стійкий нахил до реалізації певних потреб суб'єкта в певних умовах. Ієрархічна модель диспозицій за В.О.Ядовим.

Тема 7. Конструкти та цінності особистості.

Поняття особистого конструкту як ідеї чи думки, яку людина використовує для того, щоб усвідомити або інтерпретувати, пояснити або спрогнозувати події навколишнього світу на основі власного досвіду. Усебічні, часткові, основні, периферійні, жорсткі та вільні конструкти за Д.Келлі. Типи конструктів: випереджальний, констеляторний, передбачувальний, смисловий. Цінності як джерело сенсів, що визначають рівень значущості для особистості явищ дійсності. Ознаки цінностей. Аксиологія як наука про цінності життя і культури. Поняття ціннісних орієнтацій особистості в тлумаченнях різних вчених. Функції ціннісних орієнтацій.

Тема 8. Спрямованість особистості.

Спрямованість особистості як характеристика її основних інтересів, потреб, схильностей, прагнень. Спрямованість як сукупність стійких мотивів, які зорієнтовують діяльність особистості і є відносно незалежними від наявних ситуацій. Основні форми спрямованості: потяги, бажання, прагнення, намір, інтерес, схильність, ідеал, світогляд, переконання. Види спрямованості: особистісна (на себе), ділова (на справу, задачу, завдання), колективістська (на інших, на взаємодію). Типи особистісної спрямованості: гуманістична, егоїстична, депресивна, суїцидальна.

Тема 9. Смилова сфера особистості. Сенс життя.

Зв'язок категорій сенсу життя, духовності, свободи особистості. Три типи сенсових утворень: загальні сенсові орієнтації, часткові сенсові орієнтації, актуальні сенсові орієнтації. Сенс життя як найбільш глобальне і фундаментальне психологічне утворення в смисловій сфері особистості. Всеохопність тлумачення поняття «сенс життя».

Тема 10. Екзистенціальний рівень особистості. Відповідальність.

Зовнішня та внутрішня відповідальність особистості. Проблема формування відповідальності особистості. Поняття локусу контролю за Дж.Роттером. Зовнішня та внутрішня локалізація контролю. Взаємозв'язок відповідальності й совісті особистості.

Тема 11. Екзистенціальний рівень особистості. Свобода особистості. Духовність особистості.

Свобода як специфічна форма активності. Духовність як процес пошуку загального й індивідуального сенсу існування.

Тема 12. Я-концепція особистості.

«Я-концепція» як відносно стійка система знань, уявлень і переживань особистості, в яких відображається її відчуття власної унікальності та емоційно-оцінне ставлення до всього того, що вона включає в своє «Я». Когнітивний, афективний та поведінковий компоненти в Я-концепції як системі настановлень особистості. Функції Я-концепції. Ситуативні та інтегральні Я-утворення: Я-реальне, Я-відображене, Я-ідеальне. Критерії, які дозволяють охарактеризувати індивідуальну Я-концепцію: стабільність, ступінь інтеграції, ступінь усвідомленості, осмисленості, ступінь самодостатності. Особливості розвитку Я-концепції в онтогенезі.

Тема 13. Самооцінка особистості. Рівень домагань.

Самооцінка як оцінка особистістю себе самої, своїх якостей, можливостей, положення серед інших людей і їх ставлення до себе. Рівень домагань як ступінь складності цілей, які ставить перед собою особистість. Зв'язок між самооцінкою та рівнем домагань особистості. Уявлення про рівень самооцінки. Адекватно висока, неадекватно завищена та неадекватно занижена самооцінка. Фактори, що впливають на формування самооцінки. Поведінкові прояви, характерні для особистостей з різною самооцінкою. Способи попередження формування неадекватної самооцінки та методи коригування неадекватної самооцінки.

Тема 14. Психологічні захисти особистості як вплив на себе і оточуючих.

Поняття про психологічні захисні механізми та їх функції. Агресія. Ототожнення з агресором. Заміщення або переміщення. Відступ (стримування). Витискування. Заперечення. Проекція. Раціоналізація (персеверація). Сублимація. Регресія. Вплив психологічних захистів на розвиток особистісних якостей.

Тема 15. Маніпулювання як засіб впливу на іншу особистість.

Маніпуляції у спілкуванні. Типи маніпуляторів, прийоми їх впливу на особистість. Знеосіблення об'єкта маніпулятивного впливу та прихованість мети маніпулятора як ознаки маніпуляції. Способи протидії маніпуляціям.

Тема 16. Порушення особистісної визначеності як результат неспроможності змінити себе та інших.

Відчуження особистості як «запусковий механізм» дисоціації особистості. Викривлення самосприйняття, послаблення здатності до децентрації при порушеннях особистісної визначеності. Вплив алкоголізації та наркотизації на втрату особистісної визначеності. Стани особистості, характерні для порушення особистісної визначеності: деперсоналізація, дереалізація. Поняття «розщеплення особистості».

Тема 17. Асертивність особистості.

Поняття асертивності та асертивної поведінки. Міфи, які сприяють втраті особистістю асертивності. Моделі асертивної поведінки. Техніки асертивної поведінки.

Модуль №3. Курсова робота

Курсова робота (КР) виконується у 4 (денна форма навчання) та 5 (заочна форма навчання) семестрах відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій.

Курсова робота виконуються з **метою** закріплення, поглиблення й узагальнення знань, отриманих студентами під час навчання і їх застосування для комплексного рішення конкретних професійних задач.

Завданнями курсової роботи є:

- Закріплення, систематизація і поглиблення теоретичних знань за курсом «Психологія особистості» відповідно до обраної теми дослідження.
- Набуття умінь використання теоретичних знань для рішення конкретних практичних завдань діяльності в галузі психології особистості.

- Закріплення умінь розробляти рекомендації основних напрямків психології особистості.

1. Тематичний план

№ п/п	Назва теми (тематичного розділу)	Обсяг навчальних занять (год.)							
		Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
		<i>Усього</i>	Лекції	Практ. заняття	СРС	<i>Усього</i>	Лекції	Практ. заняття	СРС

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Модуль №1 «Теорії особистості у зарубіжній та вітчизняній психології»									
1.1	Психологія особистості як наука	3 семестр				3 семестр			
		6	2	2	2	4	2	-	2
1.2.	Розвиток особистості	6	2	2	2	4	2	-	2
1.3.	Теорії особистості зарубіжній психології	6	2	2	2	2	-	-	2
1.4.	Психодинамічний підхід до вивчення особистості	6	2	2	2	2	-	-	2
1.5.	Аналітична психологія К.Г.Юнга	6	2	2	2	2	-	-	2
1.6	Індивідуальна психологія А.Адлера	6	2	2	2	2	-	-	2
1.7	Неофройдизм у концепціях К.Горні та Г.Саллівена	6	2	2	2	2	-	-	2
1.8	Біологічний підхід до дослідження особистості	6	2	2	2	2	-	-	2
1.9	Теорія особистісних рис	6	2	2	2	2	-	-	2
1.10	Теорія поля К.Левіна	6	2	2	2	2	-	-	2
1.11	Теорія ролей Д.Міда	6	2	2	2	3	-	-	3
1.12	Теорія відчуження Е.Фромма	6	2	2	2	3	-	-	3
1.13	Епігенетична теорія Е.Еріксона	6	2	2	2	3	-	-	3
1.14	А.Маслоу та його теорія самоактуалізації особистості	6	2	2	2	3	-	-	3
1.15	Теорія особистісного зростання К.Роджерса	6	2	2	2	3	-	-	3
1.16	Теорія особистості в екзистенціальній психології	6	2	2	2	3	-	-	3
1.17	Вітчизняні психологи про структуру особистості	4	2	-	2	3	-	-	3
1.18.	Модульна контрольна робота №1	5	-	2	3	-	-	-	-
Усього за модулем №1		105	34	34	37	45	4	-	41

Усього за 3 семестр	105	34	34	37	45	4	-	41
----------------------------	------------	-----------	-----------	-----------	-----------	----------	----------	-----------

Модуль №2 «Психологічні характеристики особистості»									
2.1	Зовнішній світ особистості. Характер	4 семестр				4 семестр			
		6	-	2	4	6	-	-	6
2.2	Зовнішній світ особистості. Здібності	6	2	-	4	8	2	-	6
2.3	Зовнішній світ особистості. Ролі	6	-	2	4	6	-	-	6
2.4	Внутрішній світ особистості. Мотиваційна сфера особистості	6	2	-	4	8	-	2	6
2.5	Потреби особистості	6	-	2	4	8	2	-	6
2.6	Відношення, стосунки особистості.	6	2	-	4	6	-	-	6
2.7	Конструкти та цінності особистості	8	2	2	4	8	2	-	6
2.8	Спрямованість особистості	6	2	-	4	6	-	-	6
2.9	Смислова сфера особистості. Сенс життя	8	2	2	4	6	-	-	6
2.10	Екзистенціальний рівень особистості. Відповідальність	8	2	2	4	6	-	-	6
2.11	Екзистенціальний рівень особистості. Свобода особистості. Духовність особистості	6	2	2	2	6	-	-	6
2.12	Я-концепція особистості	6	2	2	2	2	-	-	2
2.13	Самооцінка особистості. Рівень домагань	6	2	2	2	2	-	-	2
2.14	Психологічні захисти особистості як вплив на себе та інших	6	2	2	2	2	-	-	2
2.15	Маніпулювання як засіб впливу на іншу особистість	6	2	2	2	1	-	-	1
2.16	Порушення особистісної визначеності	6	2	2	2	1	-	-	1
2.17	Асертивність особистості	6	2	2	2	1	-	-	1
2.18	Контрольна (домашня) робота №1	-	-	-	-	8	-	-	8
2.19	Підсумкова семестрова контрольна робота	-	-	-	-	14	-	2	12
2.20	Я-концепція особистості	4	-	2	2	5 семестр			
						12	-	2	10
2.21	Самооцінка особистості. Рівень домагань	4	2	-	2	14	2	2	10
2.22	Психологічні захисти як вплив на себе та інших	4	-	2	2	12	-	2	10
2.23	Маніпулювання як засіб впливу на іншу особистість	4	2	-	2	12	-	2	10
2.24	Порушення особистісної визначеності	4	-	2	2	17	2	2	13
2.25	Асертивність особистості	3	2	-	1	15		2	13
2.26	Модульна контрольна робота №2	4	-	2	2	-	-	-	-
2.27	Контрольна (домашня) робота №2	-	-	-	-	8	-	-	8
Усього за модулем №2		135	34	34	67	195	10	16	169
Модуль №3 «Курсова робота»									
3.1. Психологія особистості	4 семестр				5 семестр				

	30	-	-	30	30	-	-	30
Усього за модулем №3	30	-	-	30	30	-	-	30
Усього за 3 семестр	105	34	34	37	45	4	-	41
Усього за 4 семестр	135	34	34	67	105	6	4	95
Усього за 5 семестр	-	-	-	-	90	4	12	74
Усього за навчальною дисципліною	270	68	68	134	270	14	16	240

1. Завдання на контрольну (домашню) роботу.

Контрольна (домашня) робота з навчальної дисципліни “Психологія особистості” виконується у четвертому та п’ятому семестрах (заочна форма навчання) відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій з метою закріплення та поглиблення теоретичних і практичних знань та вмінь, набутих студентом у процесі засвоєння навчального матеріалу з дисципліни.

Виконання контрольної роботи є важливим етапом у підготовці та складанні диференційованого заліку з дисципліни “Психологія особистості”.

Конкретна мета К полягає в умінні логічно, послідовно та аргументовано розкрити сутність теоретичних основ психології особистості, основних підходів до діагностики психічних особливостей особистості.

Час, потрібний для виконання контрольної роботи, складає 8 годин самостійної роботи.

Курсова робота

Курсова робота (КР) з дисципліни виконується у четвертому та п’ятому семестрах (денна та заочна форми навчання), відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій, з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмінь, набутих студентом у процесі засвоєння всього навчального матеріалу дисципліни в області основ психології особистості.

Виконання КР є важливим етапом у підготовці майбутнього фахівця з соціальної роботи.

Курсова робота виконуються з метою закріплення, поглиблення й узагальнення знань, отриманих студентами під час навчання і їх застосування для комплексного рішення конкретних професійних задач.

Закріплення, систематизація і поглиблення теоретичних знань за курсом «Психологія особистості» відповідно до обраної теми дослідження.

Набуття вмінь використання теоретичних знань для рішення конкретних практичних задач діяльності соціального працівника.

Закріплення вмінь розробляти рекомендації з основних напрямків психології вікового розвитку людини.

Виконання задач курсової роботи дає можливість установити:

- здатність студента до самостійної науково-дослідної і практичної діяльності;
- уміння студента використовувати теоретичні знання і застосовувати їх до рішення конкретних задач;

- здатність студента збирати, систематизувати, узагальнювати й аналізувати теоретичні й емпіричні данні;
- уміння студента при захисті коротко, логічно й у доступній формі викласти основні положення курсової роботи, висновки і рекомендації.

Загальні вимоги до студентів при підготовці до курсової роботи містять у собі:

- Оволодіння теоретичними знаннями по різних напрямках психології вікового розвитку людини.
- Формування широкого наукового і загальнокультурного кругозору.
- Уміння аналізувати наукову літературу.
- Здатність зробити свій внесок у розробку даної теми.
- Уміння коротко, логічно викласти свої думки, хід і результати аналізу наукових джерел.

Виконання, оформлення та захист КР здійснюється студентом в індивідуальному порядку відповідно до методичних рекомендацій.

Час, потрібний для виконання КР, – до 30 годин самостійної роботи.

1. **Перелік питань для підготовки до підсумкової контрольної роботи**

Перелік питань для підготовки до підсумкової семестрової контрольної роботи розробляються провідним викладачем кафедри відповідно до робочої програми, затверджується на засіданні кафедри та доноситься до відома студентів.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

При вивчення навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- пояснювально-ілюстративний метод;
- метод проблемного викладу;
- репродуктивний метод;
- дослідницький метод.

Реалізація цих методів здійснюється при проведенні лекцій, демонстрацій, самостійному вирішенні завдань, роботі з навчальною літературою, аналізі та вирішенні ситуаційних задач з психології особистості.

3.2. Рекомендована література

Базова література

3.2.1. Варій М. Й. Психологія особистості: навч. посібник / М .Й. Варій - К.: Центр учбової літератури, 2008. – 592 с.

3.2.2.Столяренко О.Б. Психологія особистості: навч. посібник / О.Б.Столяренко – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 280 с.

3.2.3. Москалець В. П. Психологія особистості [текст] навчальний посібник. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 262 с.

3.2.4. Мітіна С.В. М66 Психологія особистості: навч.-метод. посіб. – Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. – 274 с.

Допоміжна література

3.2.5. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. / Г. С. Костюк - К. : Рад. школа, 2006. – 128 с.

3.2.6. Психологія особистості: Хрестоматія: Навч. посіб./ О.Б.Мельничук, Р.Ф.Пасічняк, Л.М.Вольнова та ін. – К.: . НПУ імені М.П.Драгоманова, 2009. – 532 с.

3.2.7. Варій М.Й. психологія особистості: підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. - 608 с.

3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті

3.3.1. <http://nau.edu.ua/>

3.3.2. <http://gmi2.nau.edu.ua/>

3.3.3. <http://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/11854/7/> Підручник. pdf

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ СТУДЕНТОМ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ

4.1. Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл. 4.2., 4.1.

Таблиця 4.2

Вид навчальної роботи	Мах. кількість балів		Вид навчальної роботи	Мах. кількість балів	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
3,4 семестри					
Модуль №1 «Теорії особистості в зарубіжній та вітчизняній психології»			Модуль №2 «Психологічні характеристики особистості»		
Активна робота під час лекцій, виконання експрес-завдань (5бх2,4)	10	20	Активна робота під час лекцій, виконання експрес-завдань (5бх4)	20	-
Презентація проектів на практичних та лекційних заняттях (10бх2,3)	20	30	Участь в обговоренні питань на практичних заняттях (5бх2)	10	10
Виконання ,	-	=	Виконання (домашньо	-	10

контрольної (домашньої) роботи			ї) роботи		
Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 студент має набрати	не менше 18 балів	-	Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 студент має набрати	не менше 18 балів	-
Виконання модульної контрольної роботи №1	20	-	Виконання модульної контрольної роботи №1	20	-
Підсумкова семестрова контрольна робота	-	-	Підсумкова семестрова контрольна робота	-	30
Усього за модулем №1	50	50	Усього за модулем №2	50	50
Усього за модулями 1.2				100	100
Усього за дисципліною				100	

Таблиця 4.1

Вид навчальної роботи	Мах кількість балів	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
4,5 семестри		
Модуль №2 « Психологічні характеристики особистості»		
Вид навчальної роботи	бали	Бали
Доповідь на практичному занятті (5бх4,2)	20	10
Відповідь на практичному занятті, виконання експрес-завдань (10бх3)	30	30
Виконання аудиторної самостійної роботи(5бх4)	20	-
Контрольна (домашня) робота	-	20

Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 студент має набрати не менше	42 балів	-
Виконання модульної контрольної роботи №1	10	-
Усього за модулем №1	80	60
Семестровий екзамен	20	40
Усього за дисципліною	100	

Модуль №3	
4.5 семестри	
Вид навчальної роботи	Мак кількість балів
	Денна та заочна форми навчання
Виконання курсової роботи	60
Захист курсової роботи	40
Виконання та захист курсової роботи	100

4.2. Виконані види навчальної роботи зараховуються студенту, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку.

4.3. Сума рейтингових оцінок, отриманих студентом за окремі види виконаної навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку, яка заноситься до відомості модульного контролю.

4.4. Підсумкова модульна рейтингова оцінка, отримана студентом за результатами виконання та захисту **курсорової роботи** в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до відомості модульного контролю, а також до навчальної картки, залікової книжки та Додатку до диплому, наприклад, так: **92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./Е** тощо.

4.5. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка перераховується в оцінку за національною шкалою та шкалою ECTS.

4.6. Сума підсумкової семестрової модульної та екзаменаційної рейтингових оцінок у балах становить підсумкову семестрову рейтингову оцінку, яка перераховується в оцінку за національною шкалою та шкалою ECTS.

4.7. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в балах, за національною

шкалою та шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки студента, наприклад, так: *92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./E* тощо

4.8. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни визначається як середньоарифметична оцінка з підсумкових семестрових рейтингових оцінок у балах (з цієї дисципліни – за 3.4 та 5 семестри) з наступним її переведенням в оцінки за національною шкалою ECTS.

Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до Додатку до диплому.

(Ф 03.02 – 01)

АРКУШ ПОШИРЕННЯ ДОКУМЕНТА

№ прим.	Куди передано (підрозділ)	Дата видачі	П.І.Б. отримувача	Підпис отримувача	Примітки

(Ф 03.02 – 02)

АРКУШ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОКУМЕНТОМ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Підпис ознайомленої особи	Дата ознайомлення	Примітки

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла зміну	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				